

Asia: VN/21695/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tampereen kaupungin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

Tampereen kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Tilapäistä suojelua saavien sekä kotikuntaoikeuden hakeneiden henkilöiden palvelut osana työllisyyden edistämisen kuntakokeilua

Tampereen kaupunki pitää sinänsä tärkeänä, että tilapäistä suojelua saavat siirtyvät kuntakokeilujen palveluiden piiriin, mikä edistää palveluiden saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta sekä työllisyyttä. Lisäksi Tampereen kaupunki katsoo muutoksen mahdollisesti parantavan palveluiden vaikuttavuutta ja tukevan tilapäistä suojelua saavien kokonaisvaltaista kotoutumista. Kuitenkin Tampereen kaupunki katsoo, että resurssit muutoksen toteuttamiseen ovat merkittävästi vajaat, jotta tavoiteltu lopputulos olisi mahdollinen. Kokeilulain muutosten valmistelu ja vaikuttavuuden arviointi on ollut riittämätöntä ja kaupunki näkee riskin, että muutoksella haettavat parannukset asiakkaiden kotoutumiseen ja työllistymiseen eivät toteudu riittävällä tavalla. Lisäksi lausuntoaika ei ole hyvän hallinnon periaatteiden mukainen, eikä paikallista arviointia vaikutuksista ole voitu tehdä kattavasti.

Esitetty kokeilulain muutos vaikuttaisi työllisyyden edistämisen kuntakokeilun henkilöstön asiakaskuormitukseen merkittävästi. Jo tällä hetkellä ollaan tilanteessa, että valtion kuntakokeiluun osoittama henkilöstö on pohjoismaisen työnhaun mallin voimaan tulon jälkeen täysin riittämätön ja kunnat joutuvat käyttämään omia resurssejaan, jotta valtiolta siirtyneistä lakisääteisistä tehtävistä selvitään.

Tampereen kaupungin näkemys on, että kokeilulain laskentaperusteena käytetty arvio 170 asiakkaasta / työntekijä on ylimitoitettu, jotta laadukkaan ja vaikuttavan asiakaspalvelun edellytykset täyttyvät. Tampereen kaupungin näkemys perustuu nykyisen voimassa olevan lainsäädännön pohjalle. Hallituksen esityksen perusteluosioista ei käy ilmi, mihin laskelma 170 asiakkaasta/työntekijä perustuu. Asiakkaiden palvelutarpeet, vieraskielisten kieli- ja kulttuuritarpeet ml. tulkkaustarpeet ja tilapäistä suojelua saavien lähtökohdat huomioon ottaen, kohtuullinen asiakasmäärä olisi todellisuudessa enintään 120 asiakasta / työntekijä, jotta lakisääteiset palvelut toteutuvat. Laskelmissa tulisi arvioida suhde pohjoismaiseen työnhaun malliin realistisesti. Kuntakokeilujen lähtökohta on, että valtio kattaa kunnille siirrettävät tehtävät 100-prosenttisesti.

Lain taustateksteissä ja perusteissa on arvioitu henkilöresurssiin alueellista jakautumista ja se perustuu tämänhetkisiin määriin tilapäistä suojelua saavista, jotka ovat TE-toimistojen työnhakija-asiakkaina. Koska tilapäistä suojelua saavilla ei ole oikeutta tällä hetkellä työmarkkinatukeen tai toimeentulotukeen, joka velvoittaisi työkäistä henkilöä käynnistämään työnhakunsa, eikä työnhakijaksi ilmoittautuminen ole edellytys vastaanottolaissa määritellyn vastaanottorahan saamiselle, ilmoittautuminen TE-toimistoihin työnhakijaksi on ollut erittäin vähäistä. Lisäksi kotoutuskoulutuksiin ohjautuminen on ollut hidasta ja TE-palveluiden tiedotus sekä palveluiden markkinointi ei ole saavuttanut kohderyhmää riittävällä tasolla. Mm. tästä syystä esimerkiksi Pirkanmaalla työnhakijoiksi ilmoittautuneita tilapäistä suojelua saavia on verrattain vähän suhteessa kokonaispotentiaaliin.

Tällä hetkellä koko Pirkanmaan arvio on, että työkäisiä tilapäistä suojelua saavia oleskelee alueella noin 800 ja tällä hetkellä tiedossa on, että vuodenvaihteeseen mennessä Pirkanmaalla aloittaa noin 2 x 300-paikkainen vastaanottokeskus, joka voi lisätä Pirkanmaalla olevien työkäisten määrän arviolta yli 1100 henkilöön. (Arvio työkäisistä perustuu sisäministeriön arvioon tilapäistä suojelua saavien ikärakenteesta. Noin 60 % arvioidaan olevan työkäisiä). Valtion henkilöstöresursseja mitoitettaessa tulee ottaa huomioon myös alueilla valmisteilla olevat toimet, mm. uusien vastaanottokeskusten perustamiset.

Kotikuntaoikeus tuo merkittävän kannusteen tilapäistä suojelua saaville hakeutua työnhakija-asiakkaaksi mm. asunnon ja sosiaalietuuksien saamiseksi ja tästä syystä Tampereen kaupunki arvioi kotikuntaoikeuden myötä työnhakijaksi ilmoittautuneiden määrien kasvavan merkittävästi. Tampereen kaupunki toteaa näin ollen, että Pirkanmaan resurssitarve minimissään olisi vähintään 5 htv:tta (800:n asiakasmäärällä ja jakoperusteena 170 asiakasta/työntekijä) ja 6,5 htv:tta (1100:n asiakasmäärällä ja jakoperusteena 170 asiakasta / työntekijä).

Kokeilulain muutoksessa tulisi myös huomioida, että tilapäisen suojelun perusteella työnhakijaksi ilmoittautuneet eivät ole oikeutettuja työttömyysetuuteen kuten työmarkkinatukeen, mutta heitä koskee sama julkisen työvoima- ja yrityspalvelulain 6-12 § mukainen palveluprosessi huomioiden työnhakukeskustelut, täydentävät työnhakukeskustelut ja työnhakuvuorot kuin muitakin asiakkaita. Tämä tulisi huomioida asiakkaiden palveluihin ohjaamisessa ja palveluiden järjestämisessä niin, että

asiakkaalla on realistiset taloudelliset mahdollisuuden niihin osallistua (mahdollistaen esim. osa-aikaisen työskentelyn).

Valtion talousarviossa vuodelle 2023 työllisyysmäärärahat vähenevät vuoden 2022 vastaavasta noin 100 milj. euroa. Samaan aikaan kotoutumiskoulutusten määrän tarve on kasvanut Ukrainan sodan myötä. Kotikuntaoikeuden myötä työnhakijoiksi ilmoittautumisen jälkeen tarve tulee kasvamaan entisestään. Tampereen kaupunki pitää tärkeänä, että kohderyhmän asiakkaille on tarjolla riittävästi ja viivytyksettä kotoutumista edistäviä työllisyyspalveluja. Valtakunnallisesti olisi syytä tarkastella myös ukrainankielisen yhteiskuntaorientaation tarvetta kyseiselle kohderyhmälle.

Säätelyn selkeyttäminen kuntakokeilulaissa liittyen päätöksentekoon asiakkaan edellytyksistä työllistyä Työkanava Oy:öön

Tampereen kaupunki pitää hyvänä, että kuntakokeilussa mukana oleva kunta voi tehdä jatkossa päätöksiä asiakkaan edellytyksistä työllistyä Työkanava Oy:öön.

Esityksessä todetaan, että Työkanava Oy:ssä työskentelyn arvioiminen ei lisäisi kuntakokeilualueen kuntien työmäärää, koska kaikille työnhakijoille tehdään joka tapauksessa palvelutarvearvio. Tampereen kaupunki pitää em. vaikutusten arviointia puutteellisena. Työtehtäviin liittyy myös mm. asiaan liittyvä päätöksenteko, asiakkaan ohjaus ja neuvonta suhteessa Työkanava Oy:n toimintaan sekä toimet ja yhteydenpito palveluprosessin etenemiseen liittyen. Prosessi sisältää myös yhteistyön Pohjois-Pohjamaan TE-toimistoon, joka on Työkanavaan ohjaava taho. Työmäärää arvioitaessa tulisi nostaa esille kaikki siihen liittyvät seikat.

Lisätietoja:

Regina Saari

työllisyysjohtaja

Tampereen kaupunki

p. 050 346 9603

etunimi.sukunimi@tampere.fi

Mikkonen Tuula
Tampereen kaupunki - Pormestari 20.10.2022 § 125